

PÄRLOR

Ur produktionen av hemuppgifter från kurserna i
'Ekologiska och fysiska förutsättningar för
mänsklig försörjning' 1997-2001

Hemuppgiften var: Skriv en enkel och lättfattlig berättelse
som beskriver något som avhandlats på kursen.

Som synes har många lyckats över hövan.

Folke Günther

SAGAN OM PROMENADEN

Det var en gång en liten flicka som skulle till skolan med bussen. Som vanligt var hon sent ute och när hon kom springande mot busshållplatsen körde bussen iväg.

— Vänta!, ropade hon, men bussen stannade inte.

— Undrar varför bussen inte hörde att jag ropade, sade flickan högt.

— Det förstår du väl, flicka lilla, att bussar inte hör om du ropar. De lever ju inte, sade en gammal dam som gick förbi. Flickan gick sakta i riktning mot skolan och började fundera på varför bussar inte lever.

— Vad är egentligen liv?, frågade hon sig själv. Hur kan man veta om något lever? På vägen mötte hon en hare som kom skuttande.

— Ursäkta mig, får jag fråga dig en sak?, sade flicka. Lever du? Haren stannade upp och tittade lite konstigt på flickan, men sade sedan,

— Lever, det är klart att jag lever. Du ser ju hur jag skuttar fram. Flickan tänkte och sade,

— Men bussarna och bilarna på vägen, de rör ju sig också, precis som du och jag. Varför lever inte de? Haren lade huvudet på sned,

— Men jag hoppar dit jag vill och tänker själv hur jag ska röra mig. Flickan tackade för svaret och gick vidare. Efter ett tag kom hon fram till en äng som var täckt av gula maskrosor.

— Måste man verkligen röra sig för att vara levande, tänkte flickan, blommorna står ju alldeles stilla? Hon gick fram till en av dem och frågade,

— Ursäkta att jag stör, men jag undrar en sak. Lever du? Maskrosen skrattade till,

— Det är klart att jag lever, det ser du väl. Flickan skakade på huvudet,

— Men du kan ju inte flytta på dig...

— Nej, visserligen, svarade maskrosen, men jag samlar sol och godis från marken så att jag kan växa. Och jag kan göra så att det blir fler blommor. Flickan tackade för svaret och gick vidare. Efter en stund började hon fundera på att livet verkade vara så stort och finnas på så många ställen.

— Men jag undrar hur litet något som lever kan vara?, tänkte hon och tittade ner på sin hand. Där satt en liten cell och hon frågade den,

— Lever verkligen du också? Du som är så liten, så att man inte kan se dig.

— Ja, det är klart att jag lever. Jag är en del utav dig, men samtidigt är jag mitt eget. Jag samlar sådant som jag vill ha och lämnar ifrån mig det jag inte behöver. Därför är jag levande, svarade cellen. Men då sade flickan,

— Du kan ju inte klara dig själv.

— Vad menar du?, undrade cellen, Du kan ju inte heller klara dig själv. Du behöver faktiskt mig och allt annat runt omkring dig för att leva. I samma ögonblick såg flickan med förfäran hur cellen drog sin sista suck.

— Nu dör jag också, tänkte hon. Men det gjorde hon inte.

— Konstigt, sade flickan högt för sig själv, att inte jag också dog då cellen gjorde det.

— Varför är det konstigt?, sade en annan cell som satt bredvid den döda cellen. Om du dör så dör ju inte allt annat levande i hela världen. Det är precis så det fungerar med oss celler i din kropp. Då undrade flickan,

— Vad händer med er när jag dör, fortsätter ni leva? Cellen svarade,

— Vi fortsätter inte leva så som vi gör nu, men allt som du består av fortsätter att finnas till i andra former och hjälper till att bygga upp nya levande system. Flickan tittade sig omkring och såg ett träd.

— Undrar om delar av mig kommer att bli ett träd, någon gång i framtiden? Eller tänk om delar av mig har varit ett träd?

Flickan hade nu kommit fram till skolan och på skolgården var ett slagsmål i full gång.

— Tänk om alla mina celler hade börjat bråka som dom där borta. Hur skulle det då gå?

När hon gick upp för trappan halkade hon på ett Chiquita— bananskal och då hon blåslagen låg längst ner vid trappan tänkte hon;

— Kan livet dö?, frågade flickan

Av: Johanna Waltersson, Magnus Winnerstam, Silja Marit Zetterqvist och Hanna Åberg

HEJ MORMOR!

Vi har ju rätt skilda åsikter vad gäller naturen så jag tänkte att jag skriver lite i stället som du kan läsa, då vi ju har en tendens att bli otrevliga när vi diskuterar öga mot öga. Så här följer lite av förklaringarna till att jag köper dyrare KRAV-märkta varor, och undviker onödiga tillsatssämnen och transporter/import.

Vad är naturen? Det finns flera olika åsikter, sätt att se på den. Jag läste om en kanadensisk indian kvinna som efter sin utbildningstid i staden flyttade till sin hemtrakt där hon lever traditionellt och försörjer sig på fångst i möjligaste mån. Av alla djur hon dödade offrade hon en bit rituellt, av tacksamhet till djuret. Hennes tonåriga barn slarvade med detta, men då insisterade kvinnan på att de upprätthöll sederna. Hon lärde barnet att hur onödigt och meningslöst det än kan tyckas, gör offerritualen att man aldrig glömmer att vi och djuren och växterna är en del av ett samspel, alla med lika rätt att finnas här. Slutar man offra glömmer man snabbt sambanden, och tror att vi människor står över naturen.

Enligt hennes syn är vi en del av naturen. Naturen finns överallt, och allting påverkar och påverkas av den. Så tänkte man även i Sverige förr.

Med industrialiseringen tydliggjordes att vårt sätt att se på naturen inte var som hennes längre. Man såg verkligheten som två olika naturer skilda från människor. Den ena naturen var ett skafferi att hämta råvaror ifrån och den andra var en soptipp att slänga sådant man inte behöver längre. Till slut började man märka att det man hämtade ur skafferiet påverkades av det man slängt på soptippen. De verkade hänga ihop på något sätt. Man började se skafferi och soptipp som en natur men fortfarande skild från människan. Ett exempel på att behandla naturen som något människan kan klara sig utan är att se naturen som en liten del av ekonomin, där den kan behöva stryka på foten för att ekonomin skall må bra.

Att se natur och människa som en helhet har sina poänger. Den skapade gränsen och motsatsförhållandet mellan natur och kultur suddas ut, naturen kan inte underordnas människors verksamhet och man måste bry sig om råvaror och avfall. En helhetssyn förtydligar förhållandet mellan tjänster och gentjänster. Den stora helheten, supersystemet, är uppbyggt av samarbetande delsystem, subsystem. Helhetens egenskaper är mer än summan av delarna.

Liksom svampar, skog och fiskar är människan ett subsystem. För att ett subsystem skall kunna överleva måste det stärka supersystemets förmåga att ge tjänster. Ett varaktigt samarbete bygger alltså på ömsesidigt beroende.

Eftersom vi varken vet allt om hur systemen fungerar eller kan förutsäga exakt vilka konsekvenser våra handlingar får, är det bäst att vara försiktig med att rubba balansen. Allt det grundläggande vi behöver för att kunna fungera (t.ex. luft att andas) står ju naturen för.

Jag tycker att det är viktigt att vara medveten om sitt eget och andras sätt att se på naturen. Det är ju vår utgångspunkt både när det gäller tanke och handling. Nu är verkligheten i och för sig inte så enkel att man bara har en syn, man använder säkert olika sätt att se vid olika tillfällen. Men det är viktigt att fundera över och försöka ta ställning i frågan om hur vi som människor bör förhålla oss till naturen. Vilket ansvar har vi egentligen som enskilda individer, och vilket ansvar är vi beredda att ta?

Hälsningar Lena-Karin. Kurs Hek 211, 970912, Fresia Chávez Sánchez, Sofie Loftenius, Linn Ramstedt och Aurora Unge.

KÄRA MORMOR

Jag har nu börjat läsa i Lund och har undersökt den ekologiska ölen på humanpuben den första helgen.

På den första föreläsningen visade det sig att naturen är en helhet som består av små delar som alla samverkar med varandra, på samma sätt som en människa är uppbyggd av celler, vävnader och organ som bildar en helhet. Det är viktigt att alla dessa delar samverkar i harmoni både i människan och i naturen för att kunna överleva.

Allt levande behöver dessutom energi för att kunna utvecklas och växa. Energin finns i en viss mängd, den varken ökar eller minskar, kvalitén blir bara sämre. Med andra ord bidrar du också till att försämra energikvalitén. Vid varje kafferep då du använder kaffekokaren försämras energin och slutligen inträder värmedöden.

Vi har också fått lära oss att ordning och organisation är helt olika saker. Ordning finns bland kägglorna på en bowlingbana innan man börjat spela, medan organisation finns i ett ansikte mellan ögon, näsa och mun. Alla levande system organiserar sig själva för att bidra med något positivt till helheten. Exempel på levande system är djur och växter. Det finns även system som inte organiserar sig själva. Det krävs att någon tillverkar dem. Några exempel på sådana system är hus och bilar.

Naturen som är ett levande system fungerar som komposthögen i samarbete med växterna i trädgården. Med hjälp av solen och jorden utvecklar potatisplantan en potatis. Den äter du, medan skalen (avfallet) hamnar på komposthögen där det bryts ner. Med den färdiga kompostjorden gödslar du nya potatisplantor och får nypotatis. Detta kallas med ett fint ord den regenerativa cykeln. På liknade sätt fungerar hela naturen.

Hälsningar från dina fem barnbarn och blivande humanekologer; Annelie Rosén, Peter Stankiewicz, Kristina Wihlney, Mattias Palm och Olle Bredin. Humanekologi 1-20 p, ht 1997

NATUREN OCH VÅR JORD

Naturen och vår jord har i vår tid nu kommit till en gräns vad det gäller utnyttjande av våra naturresurser och hur mycket vi kan stressa jorden genom att "skräpa ned". Därför har vi valt att förklara ekosystemets grundläggande struktur för att på det sättet kanske kunna förstå verkningarna av våra handlingar och att kunna förhindra fler katastrofala misstag. Det är också viktigt att på ett tidigt stadium bli medveten om sin omvärld och därmed den otroligt intrikata natur vi lever i. Med detta i åtanke presenterar vi vårt arbete i sagoform så att även de minsta skall kunna förstå.

Gaie i ekosystemet

En solig septemberdag begav sig Gaie och hans familj ut till den stora skogen för att plocka blåbär. När Gaies korg var nästan full så hörde han en ovanlig röst ifrån gläntan intill. Gaie blev genast nyfiken på den obekanta rösten och smög sig närmare.

- Är det någon där? frågade Gaie.

- Ho hoo, visst är det någon här, hörde han rösten svara och när Gaie tittade upp fick han syn på en färgglad ugglan sittandes på en gren i trädet.

- Vad gör du där uppe? sade Gaie till ugglan.

- Jag sitter här och funderar över ekosystemet.

- Vad är det för något?

- Följ med mig så skall jag visa dig.

Ugglan tog med Gaie djupare in i skogen och stannade vid en buske som sträckte sina blad mot solen. Ugglan berättade att så här gör busken därför att den måste ta till vara solens strålar som innehåller energi som busken behöver för att tillverka mat åt sig själv. Tillsammans med koldioxid, som finns i luften som vi djur och människor andas ut, och vatten, som den suger upp med rötter och blad, gör den näring som den behöver för att växa och fröka sig. När busken tillverkar sin mat så bildas det syre, det behöver växten inte så den släpper ut det i luften som vi djur och människor sedan andas in.

- Vad har busken med ekosystemet att göra? undrade Gaie.

- Det skall jag försöka förklara sade ugglan. Busken är en del av ekosystemet precis som kaninen som sitter där och mumsar på buskens gröna blad. Till skillnad från busken och andra gröna växter så kan inte kaninen göra sin egen mat. I stället får den sin näring genom att äta växter, t ex denna buske.

Skrämd av något gav sig kaninen plötsligt av och Gaie och ugglan följde nyfiket efter. Hack i häl efter kaninen sprang en räva. Gaie skrek upprört:

- Skynda dig, vi måste hjälpa kaninen annars blir han uppäten!

Ugglan som inte alls verkade ha bråttom hoade lugnande:

- Låt naturen ha sin gång. Du förstår Gaie, även detta är en del av ekosystemet. Först och främst är kaninen mat till räven precis som busken är mat till kaninen. Rävns funktion är precis lika viktig i ekosystemet. För om inte räven skulle äta kaninerna så skulle de bli för många och deras mat skulle ta slut och då skulle de dö av svält. Gaie fortsatte ändå i den riktningen han såg kaninen och räven försvinna. När Gaie och ugglan kom fram till resterna av den döda kaninen var räven försvunnen. Gaie frågade sorgset:

- Vad skall vi göra av kaninen? Kan vi inte begrava honom?

- Lugn, lugn det här sköter naturen bättre än vi, dessutom är dessa små rester mat åt mindre organismer, svarade ugglan. Detta kanske låter konstigt men det som är kvar av kaninen behövs för att skogen ska kunna fortsätta att leva. Dessa mikroorganismer, som är små svampar och bakterier som man inte ens kan se med blotta ögat, och andra småkryp, t ex maskar och skalbaggar, äter det som är kvar av kaninen och omvandlar det till slut till näring i jorden. Den näring som då kommer ut i marken tar växterna upp genom sina rötter, och då börjar allt om från början.

- Jaha, sade Gaie, då behöver alla varandra för att kunna överleva.

- Ja, nu är cirkeln sluten, sade ugglan. Utan att du tänker på det lever också du i ett ekosystem. Det finns många olika ekosystem, t ex hav, öknar och åkrar. Alla samarbetar i ett enda stort ekosystem, nämligen vår jord.

Efter att ha sagt adjö till ugglan beger sig Gaie tillbaka till de oroliga föräldrarna. När de frågar var han hade hållit hus, svarade han:

- Jag har varit på resa i vårt ekosystem.

Andreas Bjerborn, Alesandra Cucas, Petter Johannisson, Kristina Lindén,
Susannah Ling, Karin Möller

MÄNNISKANS SAMSPEL MED NATUREN

Människan med sin kultur lever i ett samspel med naturen. Detta samspel kan betraktas på lite olika sätt. Sättet vi väljer att betrakta vår relation till naturen påverkar också vårt sätt att behandla miljön.

Man kan se det som att naturen bidrar med resurser som vi kan utnyttja för att hålla vårt system igång. Vår kultur är nämligen uppbyggd av olika fossilbränslekrävande processer, och vi är därigenom beroende av naturen och de resurser vi kan få genom denna för att hålla dessa processer igång. Problemet kommer då när vi ska göra oss av med resterna av det vi producerat. Ser vi det då som att vi har en mottagare, en recipient, som kan ta emot detta avfall gör vi ett stort fel. Att ge naturen tillbaka det den gett oss, fast i form av förorenade rester, håller inte. Det vi hämtar från, och lämnar tillbaka till naturen är här inte samma produkt. Miljön bidrar med resurser men får tillbaka föroreningar. Dessa förorenade rester är svåra att göra om till nya friska resurser, de resurser vi förväntar oss ska finnas för fortsatt utnyttjande från vår sida. Detta system är naturligtvis i längden ohållbart.

Om man istället ser det som ett utbyte där vi i princip försöker ge tillbaka det vi fått blir det lite bättre. Här ser vi det som vår skyldighet att "ta hand om" naturen och det är naturligtvis en god tanke. Vi försöker rena vattnet innan vi släpper tillbaka det i sjön, vi försöker hålla avgaserna som går ut i luften så rena som möjligt. Synsättet kan här vara att det är vår plikt att ta hand om naturen.

Egentligen är det dock inte så enkelt - eller så är det ännu enklare, beroende på hur man ser det. Det är inte vår "plikt" att ta hand om naturen, det är en nödvändighet för att vi ska överleva. Vi lever INUTI naturen, som ett subsystem i supersystemet. Vi kan bete oss som att vi tror att det är vi som kontrollerar naturen, att vi styr över vår egen utveckling, och att vi kan utnyttja vår omgivning hur långt som helst för att driva denna sk. "utveckling" framåt. Detta är dock helt fel.

Om vi inser att vi är ett subsystem, att vår kultur bara är en lite del i det stora systemet, naturen, inser vi att det finns en del grundprinciper vi måste följa för att överleva. Fortsätter vi förorena naturen kommer den snart att göra sig av med oss. Den kommer att sluta bidra med de tjänster vi är beroende av för vår överlevnad.

Som ett första steg gäller att vi måste sluta förstöra för vårt supersystem. Genom att göra oss i alla fall icke-skadliga undviker vi att starta en process där supersystemet aktivt gör sig av med oss. I längden är detta ändå inte hållbart. Vi är inte säkra för att vi slutar förstöra. Det som kan hända är nämligen att vi kan råka bli ivägsopade ändå, inte för att vi egentligen är oönskade utan för att vi helt enkelt är osynliga. För att säkra vår plats gäller det att vi hittar något sätt att bli märkbara -i positivt avseende. Vi måste hitta något som gör att supersystemet vill ha kvar oss, för att vi gör nytta på ett eller annat sätt. Det är så många av de folkslag vi kallar primitiva har gjort. De har hittat ett sätt att göra sig, om inte oumbärliga så i alla fall önskvärda, för sin omgivning -supersystemet. Vi får, och vi ger. Inte enbart som en växelverkan utan som ett självklart samspel för överlevnad.

Grupp 3: Frida Carlsson, Magnus Granbom, Simon Lundmark, Jesper Nilsson, Britt Persson, Jesper Svejme

TANKAR I NATTEN

En varm sommarnatt sitter jag i stadsparken och tittar upp mot stjärnhimlen. Tänk att jag "består" av stjärnstoff och att jag är över tre miljarder år gammal ! Jag kan ju faktiskt anses vara så gammal eftersom det bara är själva organismen som upphör att existera medan strukturen lever kvar.

Jag förundras över att livet är så komplext men ändå så enkelt. Alla celler i min kropp är ju självorganiserade system där små delar samverkar och bildar en helhet. Cellerna i sin tur samverkar med organ och vävnader i min kropp och jag som organism ingår i ett ekosystem – hela jorden kan ju faktiskt beskrivas som ett självorganiserat system. Cellen är alltså subsystem i människan som är dess supersystem på samma sätt som människan är subsystem i ekosystemet. Två av de viktigaste sakerna i mitt liv – bilen och datorn – organiserar däremot inte sig själva. De är ju istället tillverkade av människan (och för människan) och de strävar inte efter att upprätthålla sig själva.

Men dessvärre är inte allt så enkelt som det kan framstå. Det finns ju saker som hotar dessa system. Vi människor skövlar t.ex. de "duktigaste" ekosystemen som finns – regnskogarna. En viktig funktion regnskogen har är att kyla ner jorden. Samtidigt som skövlingen pågår släpper vi dessutom ut en massa koldioxid i luften – detta är ingen bra kombination.

Antagligen är vår syn på naturen ganska snedvriden och jag tror att vi har mycket att lära av de som vi kallar "primitiva folk". Man kan ju undra vilka som är primitiva egentligen – naturfolken eller vi ? Vi behöver inte blicka så långt bort, det räcker med att titta på vår egen urbefolkning – samerna. De lever i naturen och i samspel med den. I alla tider har de livnärt sig på vad naturen har att ge och visar därmed naturen en oerhörd respekt.

Jag ser det inte som att jag lever eller bor i naturen, vilket är ganska konstigt egentligen med tanke på att nästan allt som finns i min lägenhet har sitt ursprung i den – det är ju delar av naturen som vi har plockat in, bearbetat och skruvat ihop till ett bord, en stol, en hylla eller dylikt. Detsamma gäller luften. Den luft som jag andas hemma i min lägenhet är ju samma luft som jag andas här ute under stjärnhimlen.

Grupp 5 VT99: Gunilla Andersson, Henrik Andersson, Martin Helmersson, Marie Karlsson

FRAMTIDSCAFÉET

År 2096 sitter vi en solig sommardag på ett fik, och ska just beställa in vår lunch. Elen inomhus kommer ifrån VU:s (Världsunionens) stora solenergisatsning i Sahara, som solidariskt fördelas runtom i världen. Ute på gården (som på de flesta bakgårdar) finns vindkraftverk, och på taket solfångare. Oljan är slut sedan länge, freden har brett ut sig över jorden och människorna har fått ändra sina vanor.

Kaffeböner räknas numer som lyxvara efter att ha blivit hitseglade till kalla Norden. Studenterna får ett äpple på köpet ifrån caféets egna odling när de slår på stort med en kopp Colombia-kaffe emellanåt. Smörgåsar däremot är billiga, eftersom jordbruken har återuppstått i nygammal tappning.

Överallt står det blommor i lokalen, nyplockade från de alltmer utbredda ängarna där djuren går och betar, och duktigt "håller sig" tills de är hemma på gården igen.

Trubaduren Holke Munther håller stämningen på topp och sparar energi med sin blockflöjt i caféets ena hörn. Vi njuter av musiken och av tomaterna som bara erbjuds nu på sommaren.

All mat som finns här; sommargrönsaker, fisk och lite kött, kommer från traktens bondgårdar och hav. I övrigt på menyn finns det äppeljuice, potatisrätter, kålrötter och ägg till skapliga priser.

Lite dyrare är ris, the, varm choklad och apelsiner eftersom det finns i begränsade mängder. Nu för tiden tar man först och främst tillvara på sådant som finns nära till hands. Alla fina blommor härinne tjänar också som doftgranar eftersom mulltoan puffar ut små moln då och då.

Bonden Petterson kommer regelbundet med sin solenergidrivna flakbil och tömmer toaletten.

När vi har fikat klart och Holke Munthers flöjt har tystnat för den här gången, så cyklar vi; Anders Alm, Ann-Christin Drougge, Helen Ekman, Joakim Lundin & Jeanina Milehag, hemåt på de breda, flerfiliga cykelstigarna i solnedgången.

FÖRSÖK TILL TRANSPORTBUDGET.

Vi bestämde oss för att konkretisera våra nyvunna kunskaper i humanekologi genom att göra en liten transportbudget över en av våra vanligaste maträtter nämligen spaghetti och köttfärsås.

Vi bjöd hem allas vår faster Agda på denna gourmetmiddag och kvällen blev trevlig med livliga diskussioner kring just vår transportbudget, bl.a. varifrån och hur långt ingredienserna hade åkt. Det blev verkligen en jorden runt resa för vår middag.

För enkelhetens skull gjorde vi en tabell över alla de ingredienser som ingick i middagen. Där ser man var produkten kommer ifrån, om den har varit i några mellanhänder och hur långt ingrediensen har åkt. Alla siffror är ungefärliga och ett överslag har skett. Enheten är räknat i km. Vi har varit ute i olika mataffärer i både Lund och Ystad och fått följande sammanställande uppgifter:

<i>Ingrediens</i>	<i>Produktions område</i>	<i>Indirekt transport</i>	<i>Total transportsträcka</i>
Spagetti	Italien		1500
Blandfärs	Sverige- Sydsåne		50
Lök	Sverige- Sydsåne		50
Olja	Italien		1500
Krossad tomat	Italien	Packad i Italien för Dagab-Solna	1500+600
Tomatpuré	Sverige- Eslöv		60
Salt	Holland	Packad i Göteborg	600+330
Peppar	Indien- Asien	Packad i Gävle	6000+720
Tabasco	USA		6500
Basilika	Indien	Packad i Gävle	6000+720
Vitlök	Spanien		1500

SUMMA=28000 km

Faster Agda berättade för oss hur det gick till att handla varor i hennes ungdom ”på den gamla goda tiden”. Bl.a. handlade man råvaror som t.ex mjölk, ägg och grönsaker direkt via den lokala bonden eller lanthandeln. Vi berättade för faster Agda om just vårt exempel, hur långt middagens ingredienser hade transporterats och idag är ju förhållanden olika. Maten transporteras onödigt långt med fossila bränslen och mer energi tillförs processen än vad maten innehåller. Bl.a. tar mathanteringssystemet idag ca 10 ggr mer energi än vad maten innehåller. Det medför en tillbakagång rent energimässigt för mänskligheten. Matvarorna går genom många händer och färdas långa vägar i förädlingsprocessen och det tär oerhört på de ändliga resurserna.

I denna dystra och sanna diskussion kom faster Agda med nytt hopp. Hon berättade om sin granne, bonden och kravodlaren Jöns Jönsson. Han förser alla familjer i deras by med produkter från sin gård. Han använder inget konstgödsel och inga bekämpningsmedel. Istället får han växnäringsämnen från byns hushåll i form av avloppsvatten. På så sätt sluts kretsloppet och näringsämnena stannar kvar i byn. Alla i byn är väldigt engagerade och känner till hur deras mat har odlats och vill fortsätta få giftfri mat, därför har byborna slutit ett kontrakt med varandra och Jöns Jönsson, att bevara naturen och leva i detta kretslopp.

I dagens vanliga jordbruk är det annorlunda, där försvinner växtnäringsämnen från åkerjorden genom de exporterade produkterna. Därför måste dagens jordbrukare använda importerat konstgödsel. Konstgödsel är inte så bra p.g.a. det utvinns, transporteras med hjälp av fossila bränslen och det konkurrerar ut mikroorganismerna i jorden.

Vi höll med faster Agda och berättade om hur mycket av jordens ändliga resurser man kan spara genom att äta närodlat mat. För i närodlat mat går det bara åt ca en fjärdedel av energin som det går åt i normal mathantering och på köpet får man ett rent samvete av att köpa matvaror som har färdats kort väg. I detta perspektiv är fasters granne ett gott föredöme och fler jordbrukare borde följa hans exempel.

Middagen avslutades med en trevlig inbjudan från faster Agda, där vi ska bjudas på en ekologisk middag med råvaror från kravbonden och som även ska ha färdats så kort sträcka som möjligt.

GRUPP 5: Ingela Sjöén, , Stina Gester, Johan Gran, Karin Granström, Maria Andrék, Jessica Persson

ÅKERN ÅKE, EKOLOGISK SUCCESSION

Det var gång en Åke(r). När Åke långt senare mindes tiden som åker, tycktes den honom enahanda för att inte säga enfaldig. Bortsett från det vete som Åke hade vänligheten att låta bonden så och skörda, fanns mycket lite att berätta.

Första tiden som övergiven var en traumatisk upplevelse för Åke(r). Det är då inte saknaden efter bonden, utan det kiv och bråk som uppstod när Flora och Fauna började slåss om Åke(r). Eftersom han inte var helt utarmad, gick koloniseringen snabbt efter bondens frånfalle. De första nybyggarna lade mycket av sin energi på att föröka sig. De var många i antal men de dog redan på hösten. De vissnade och föll till marken och blev mat till allehanda småkryp. De nya växterna som flyttade in hos Åke(r) blev alltmer långlivade och tog med tiden över mer och mer. De hade nämligen ett rejält försprång på våren.

Åke (vid detta skedet har han tappat rändelsen) kände sig inte längre så ensam. Vetet på sin tid hade ju inte haft så mycket att berätta, nu hördes många olika läten och ljud överallt. Det var inte utan att Åke kände sig stolt över den enorma växtlighet som bredde sig ut över hans en gång kala kropp.

Åke var nu klädd året runt och inte bara några månader på sommarhalvåret. Han var framför allt bättre klädd med lager på lager, och hade större nytta av solens strålar. Han hushållade, så att säga, bättre med energin.

Åke blev med tiden tämligen vildvuxen och hans kaxiga punkfrisyr av resliga träd syntes vida omkring. Detta gjorde Åke mallig och skrytsam, vilket irriterade de övriga invånare i ekosystemet. Allt oftare hördes röster som protesterade och en dag hördes en stämman som sade: "Ensam är inte stark, vi är alla beroende av varandra!".

Det tog tid för Åke att begrunda detta. Under tiden mognade han och började njuta av tillvaron. Han hade blivit ett med allt liv som inhystes i honom. Systemet Åke hade nu blivit ett välorganiserat team där alla hjälpte till att dra nytta av solens strålar.

Så gick tiden. Åkes förändring skedde nu långsamt.

Människobarn, kanske rentav ättlingar till bonden, gjorde utflykter till Åkes innersta. Kanhända att ett av dessa besök slutade i en tillfällig störning i Åkes liv, - skogsbrand. Men det blev absolut inte slutet för honom.

HEK 211 Humanekologi

Eva Bergström, Jessica Kreuzer, Anne Saario, Peter Svedberg

EN FOSFORSMOLEKYLS RESA

Hej! Mitt namn är fosfor och jag har precis avslutat en resa. På den gamla goda tiden trodde jag förstås aldrig att den skulle ta slut, men nu har jag alltså nått en ändpunkt. Här befinner jag mig alltså på ett ställe som kan tyckas långt ifrån dragligt, det fullkomligt kryllar av andra fosfor.

Stämningen här är ganska odräglig och jag känner mig överflödig bland alla andra fosfor. Snart kommer detta ställe att utmynna i anarki och totalt kaos. En annan sak som är viktig att tillägga är att även andra som cirkulerar här börjar se ner på oss fosfor. Vi har inte det värde som vi en gång hade.

Låt mig få berätta om min resa hit och hur jag har fastnat här i havet. Jag är van att ständigt förflyttas och röra på mig. Innan så cirkulerade jag ständigt mellan tre länder. Jag besökte växtriket, djurriket och bakterierepubliken. I växtriket var jag en viktig komponent för att deras samhälle skulle kunna överleva och frodas. Jag blev alltid varmt välkomnad. Djurriket som lever på växtrikets produktion såg mig också som en nödvändig enhet för deras välgång. Ibland stannade jag länge i djurriket, men oftast blev det bara kortsiktiga besök och i en väldig flodvåg, urinen, transporterades jag till bakterierepubliken. Där åtskildes jag från de föreningar jag tidigare varit en del av för att åter befinna mig ensam och därmed tillgänglig för växtriket.

Men så en dag så förändrades min resa drastiskt. Jag blev upptagen ur bakterierepubliken till människovärlden och förvandlad till en tjänare för deras syften. I början såg allt bra ut. Jag blev efter en omväg tillbakatagen till växtriket, men upptäckte efter ett tag att jag inte blev lika varmt omhändertagen längre. Det fanns redan så många andra fosfor som kunde uppfylla min plats. Så efter ett tag sjönk jag i min ensamhet ner i jorden och när regnvattnet kom fortsatte min resa, men med en helt annan innebörd och riktning än vad jag först kunde inse. Med regnvattnet hamnade jag i en å, vars namn jag inte kommer ihåg för där gick resan väldigt fort. En raksträcka som jag aldrig tidigare upplevt.

Nästa hållplats kom som en chock, det blev ett tvärstopp vid vattenreningsverket. De flesta av oss fosfor blev urskilda genom en rad processer, men vissa smet igenom. Inte visste jag att jag skulle få träffa dem som jag skildes från så snart igen. Jag hamnade tillsammans med, förutom andra fosfor, med skrämmande varelser som kvicksilver, biocider, pesticider osv. Vi blev förflyttade till en anstalt, soptippen, för att inte förpesta resten av världen. Aldrig förr har jag känt mig så kränkt och förtvivlad. Varför fanns jag till? Jag var inte längre behövd.

Men så en dag när även detta stället var överbefolkat med fosfor blev jag bortförd med regnvattnet igen. Min stora förhoppning var att detta skulle lösa min livskris och att jag åter skulle få tillbaka mitt egenvärde. Men denna tankegång slog fel. Istället hamnade jag där jag är nu, i havet, och här sker ett ständigt tillflöde av fosfor. Vissa har kommit hit samma väg som jag. Andra har kommit via näringsrik urin som tanklöst spolats ut med vatten och andra har genom människan tvingats till föreningar som visst används för att göra denna värld "fläckfri".

En så tragisk resa, jag som var så välbehövd har nu blivit en farlig medborgare här i havet som på sikt kommer att skada och döda andra invånare här. Det här är inte rätt ställe för mig och andra fosfor! Hjälp oss att bli en resurs igen! Vi trivs inte här och de andra trivs inte med att vi är här. Det krävs inte mycket för att förstå att vi befinner oss på fel ställe.

Anders Fridh, Björn Gylling, Max Hansson, Ana Lozic, Jacob Nilsson, Elisabeth Sernbo och Johanna Traneflykt

---

Grupp 3 (Malmögruppen) HT01: Jenny Eriksson, Hanna Gröhn, Markus Hansson, Elisabeth Hedstöm, Karin Kellerman, Rebecca Lindberg, Fredrik Nilsson, Jenny Sandbladh, Frances Sprei, Isabelle Stjernhult

BERÄTTELSEN OM LILLE PETE

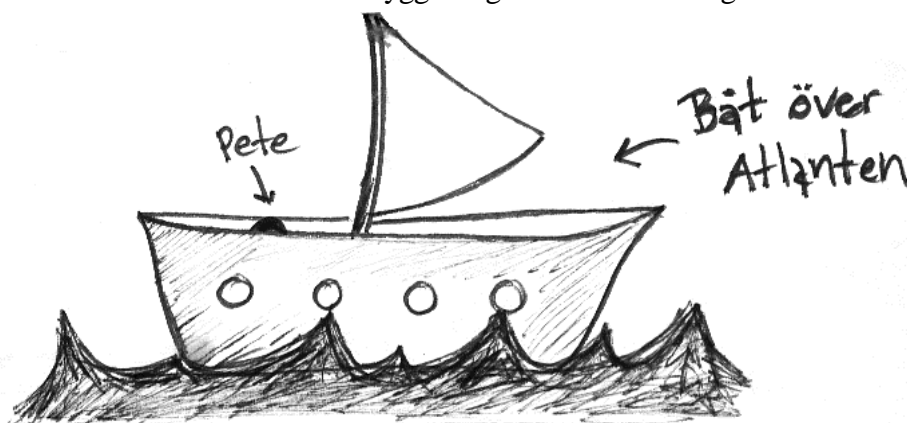
Någonstans i Florida på andra sidan Atlanten ligger den lille Fosformolekylen Pete långt ner i ett berg. Där har han legat så länge han kan minnas tillsammans med sin familj. Man kan säga att Pete har haft ett väldigt tryggt och stabilt liv.

Men så en dag hör Pete hur det börjar dåna och allt omkring Pete börjar skälva, höga genomträngande ljud kommer mot Pete. Så rycks han bort från sin familj. Allt känns mycket obehagligt. Han förstår inte riktigt vad som händer. Efter många omskakande händelser hamnar han så i en säck.

Först tycker han att det är ganska läskigt i den där säcken för han måste träffa så många nya filurer. Både Natrium och Kalium ligger i säcken. Men så hittar han några kompisar från berget i Florida och då känns allt lite tryggare igen. Fast där är ingen från hans familj...

Så lastas Petes NPK-säck tillsammans med en massa andra säckar på en stor båt för att åka över Atlanten. Resan är jobbig och omtumlande och Pete känner ett stort obehag när han tänker på allt som hänt den senaste tiden. Han längtar efter sin familj och berget i Florida.

Så kommer de fram till en hamn och efter många skumpiga turer hamnar Pete och de andra på Lantmännen i Svedala. Bara efter en kort tid kommer en bonde och köper säcken som Pete ligger i. Nu skiljs Pete igen från sina vänner och han och de andra sprids ut på en veteåker. Pete hamnar så småningom i ett vetekorn.

Än en gång ensam och och han ljusglimt finns det. På ett annat något av det vackraste i världen. Det Petes tillvaro med någon form av fosformolekyl som heter Pia.

känner han sig väldigt övergiven. Det är kallt saknar Florida. Men en vetekorn har Pete sett är det ända som fyller mening. Det är en

När vetet är moget skördas det och Pete upplever ännu en gång en massa skakande hit och dit och han blir av med Pia som varit hans enda ljus i mörkret. Så småningom blir

vetet han ligger i till mjöl och av mjölet gör man bröd. Pete börjar nästan bli van vid att fara runt, runt och hela tiden träffa på nya fosformolekyler. Han börjar förstå att det nog är så hans liv ska vara. Något fattas honom ändå men han kan inte förstå vad.

Så läggs det prickig korv på brödet Pete ligger i och så äts mackan upp av en människa.

I människokroppen blir Pete del av en ATP-molekyl. (Dock inte Allmänna Tjänste Pensionen)

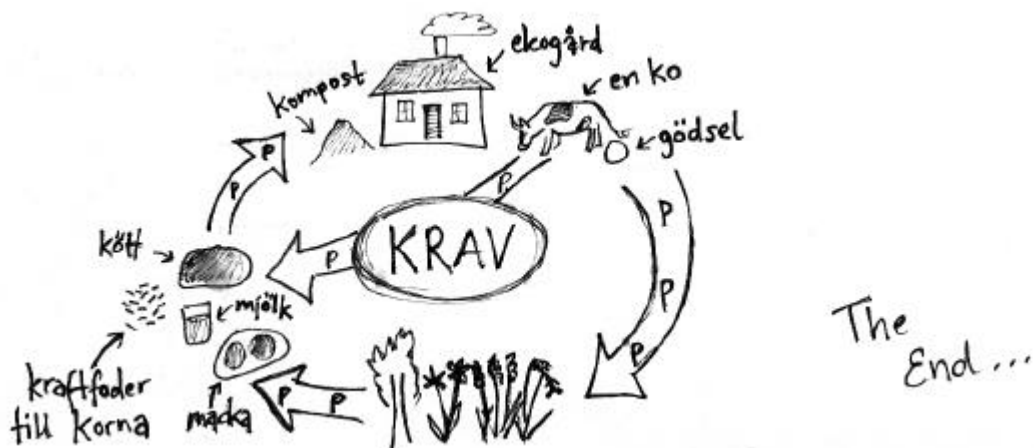
I ATP-molekylen träffar Pete två gamla kompisar, fosfor-molekylerna Patrik och Per. Nu känner Pete att han faktiskt är del av någonting stort och att allt har en mening. Speciellt nu när han har kompisarna Patrik och Per så nära.

En efter en får dock först Patrik sedan Per och sist Pete offra sig för kroppens alla viktiga processer. När kroppen inte kan använda Pete mer hamnar han i urinen. Det blir förfärligt blött och snart blandas urinen med en mycket illaluktande geggig massa. Han blir tvungen att brottas med helt främmande bakterier och för att inte tala om lukterna... Nu blir det så där hemskt igen och han ser ingen mening med någonting längre.

Det går en tid och Pete får gå igenom en massa jobbiga omskakande processer. Så blev det i alla fall så småningom lite torrare och det luktade inte lika mycket längre runt omkring honom. En dag var det dags att bli hämtad igen. Nu var det en ekobonde som hämtade honom. Än en gång lades han ut på en åker fast nu hade han turen att hamna i ett kretsloppssamhälle. Allt föll på plats. Nu insåg han vad det varit som fattats honom tidigare. Det var kontinuiteten och tryggheten som han här kände så tydligt.

Och som av ett under, en dag träffade han på Pia igen. Det var den lyckligaste dagen i hans liv. De skiljdes dock åt ibland och gick olika vägar i kretsloppet men nu var aldrig Pete orolig att han inte skulle få träffa Pia igen för han visste att de skulle träffas igen, om och om igen i evighet...

ARBETE I OÄ, OLAV PERSSON 6B. INLÄMNAT 12/4 2041.

Min farfar Bengt Persson var grossist, och för 50 år sedan var det ett ganska vanligt yrke. En grossist köpte mat från en fabrik och sålde den sedan till affärer, där man kunde handla sin mat. Maten tillverkades till skillnad från nu i fabriker, där bondens råvaror behandlades och förpackades i påsar gjorda av olja. Olja användes också i en form som kallades diesel som bränsle i lastbilar, vilka körde de inpackade varorna till affärer.

Fast man odlade sockerbetor i Skåne var det billigare för farfar att köpa socker från dåvarande USA. Det kanske verkar konstigt, men det var faktiskt så. När folk skulle köpa sin mat köpte de kanske ost från Holland och kött från Irland istället för svensk ost och svenskt kött från bönderna i trakten.

Eftersom farfar och andra grossister var en massa mellanhänder från bonde till den som köpte maten, var maten mycket dyrare än vad den kunde varit eftersom mellanhänderna också skulle tjäna pengar. I och med att bönder tjänade ganska dåligt med pengar var de tvungna att sluta odla de växter som de inte fick så mycket betalt för, och i stället satsa på några få sorter, eller bara föda upp t ex grisar. Eftersom jordbruken blev större och färre blev mattillverkningen känsligare för störningar. T ex så kunde en regnig sommar förstöra en bondes hela skörd om han bara odlade potatis. Då blev det också värre för de som köpte maten.

En sak som de flesta inte tänkte på, berättar farfar, var att när jordbruken var så stora och transportererna långa så blev jorden på vissa ställen övergödd, medan den på andra ställen blev undernärd. Näringen från ett område skickades iväg någon annanstans och kom inte tillbaka igen. I stället tog man näring från gruvor, och till sist hamnade näringen på sophögar. Där läckte den ut i mark och vatten som blev övergödda.

Farfar var grossist fram till 2018. Då hade förändringarna inom jordbruket slagit igenom så mycket att behovet av mellanhänder nästan försvunnit. Jordbruken började tillverka mat till sin omgivning, och började odla många olika saker igen. Det som folk inte åt upp lades på kompost och användes sedan som näring i jordbruket igen. I och med att mellanhänderna försvunnit sjönk matpriserna och bönderna fick bättre betalt. Fler människor började jobba med återvinning och jordbruk, och skog återplanterades.

Nu är vi vana att ha ganska nära till skogen, men så har det inte alltid varit. Farfar har berättat att när han skulle gå på skogsutflykt med pappa fick han åka flera mil med bil. Jordbruken var nämligen så stora och enformiga att det knappt fanns någon skog kvar på Skåneslätten.

Farfar gick till skillnad ifrån många andra vid den tiden inte över till att arbeta inom jordbruket, utan började arbeta med en biogasanläggning för området Kristianstad-Åhus. Det var tack vare många sådana projekt som Sverige, till skillnad från t ex USA, Japan och Frankrike, klarade sig ganska bra när oljan tog slut för tio år sedan.

Olav Persson

Alias: Malin Adelsköld/Mikael Antich/Dennis Eriksson/Henrik Hedelin/Sergio Lozano/Mari Rosengren

---

TRÄDGÅRDSFÖRVANDLINGEN — ELLER NÄR VI SLUTADE HATA VÅR GRANNE OLSSON

Av Pernilla, Ulrika, Malin och Christian.

Vi har en trädgård. I den växer ett plommonträd, ett äppelträd, två rader potatis och en rad morötter. Dessutom har vi lite persilja och dill samt rabarber så vi kan vi kan göra paj. Allting har vi satt i prydliga rader eftersom vi vill ha ordning och reda i vår trädgård. Landet ligger längst bort i trädgården, så mellan huset och landet har vi anlagt en prydlig gräsmatta. Gödningsmedlet köper vi i säckar på Bulltofta Bygg, i tro och hopp att vår gräsmatta ska vara grönare än vår granne Olssons. Dessutom är vi sura på kommunen som dragit ner på sopheringen. Hur ska vi kunna stå ut med lukten av våra matrester när de måste ligga i soptunnan i två veckor!!

Vår granne Olsson, som för övrigt är en bohemisk typ, har till vår stora förtret en mycket grönare gräsmatta. Gräsmatta förresten, den är alldeles bevuxen med en massa buskar och plantor som växer huller om buller. Det lata eländet är aldrig ute och försöker ordna upp situationen. Han påstår att han planerat i förväg... Trots detta håvar han in massvis med grönsaker, frukter och bär.

En dag får vi två subversiva presenter av den där Olsson (han hade säkert en elak baktanke). I den ena asken låg äckliga, röda, maskar från hans systers gödselstack och i den andra revsmultron. Han log i mjugg och försvann.

För att han inte skulle bli ledsen satte vi smultronen i en hörna av trädgården. Efter en tid hade de spritt sig till stora delar av trädgården. Trots att det bar oss emot tog vi reda på att maskarna faktiskt kunde äta en del av våra sopor. Äntligen fick vi också användning av det gamla kylskåpet som stod i garaget. Där kunde vi nämligen placera maskarna utan att de frös ihjäl på vintern. Sakta, men säkert började vi inse att Olsson inte var så dum som hans trädgård såg ut. Lite nyfiket undrade vi varför han hade fem höns pickandes i trädgården. Han berättade då att de ingick i hans planer att ordna sin trädgård efter permakulturens idéer. Det innebär, berättade Olsson, att odla och leva ekologiskt, på ett för miljön naturligt och hållbart sätt. Hönsen, till exempel, äter de matrester som maskarna inte kan äta. Deras spillning kan användas till att gödsla gräsmattan och det är därför som hans gräsmatta är så grön. Olsson ville helt enkelt att så mycket som möjligt i hans trädgård ska gå runt i ett kretslopp.

Glada i hågen skaffade vi oss några höns. Dessutom började vi att lämna papper, glas och plast till återvinning. När vi handlade såg vi till att inte släpa hem några onödiga och okomposterbara förpackningar, så hade vi snart inga sopor alls. Då slapp vi att reta upp oss på kommunens sophering (fast vi retar oss fortfarande att vi måste betala lika mycket för sophämtningen!).

I takt med att hönsen lade ägg, så blev vi och Olsson allt närmare vänner. Under de kalla vinterkvällarna planerade vi för hur trädgården skulle se ut nästa år. Olsson menade att man skulle vara lat och låta naturen göra så mycket som möjligt av jobbet. För att skapa ett bättre mikroklimat i trädgården skulle vi plantera plommonträd i de norra delarna. Revsmultronen, som nu hade spridit sig rejält, skyddar marken mot uttorkning. De olika växterna ska fylla flera funktioner i trädgården. En växt behöver inte bara vara vacker, den kan också bära frukt, ha ätbara blad och knölar. De växter som vi ska använda ofta, såg vi till att anlägga nära huset. På husets södersida anlade vi en tomatodling och planterade en kryddträdgård, så att vi inte ska ha så långt att gå.

Tillsammans skapade vi en permakultur, där vi känner oss som en del av vår trädgård. Och vad har vi vunnit på detta? Den ekonomiska vinsten är kanske inte så stor, men allting kan faktiskt inte mätas i pengar. Vi har fått ett mycket hälsosammare och skönare

liv. Numera har vi tillgång till ekologiska produkter, vi får frisk luft och lagom med motion. Kort sagt, en bättre livskvalitet!

Inte minst har vi en ny polare, Olsson, och hans gräsmatta är inte längre grönare än vår.

EISENIAS KOMPOSTVISA

(Tänkt melodi: I natt jag drömde...)

I natt jag drömde något som
Jag aldrig drömt förut
Jag drömde om en komposthög
Där alla maskars svält var slut

Jag drömde där fanns matrester
Utan något gift
Inga besprutade apelsinskal
Var längre på vift

Här finns det inget PCB
Och inget DDT
Här finns istället äppelskal
Och ostkant av Grevé

Vi maskar drog från krog till krog
Och reste oss och sa:
Systemen är cirkulära nu
Och det är himla bra

Vi jobbar piggt så matjorden
Blir bördig och fin
Så att vi sen till sommaren
Kan njuta fläderblomsvin !

Sånggrupp 1: Anders Alm, Ann-Christin Drougge, Helene Ekman, Joakim Lundin, Norica Teleptean och Jeanina Milehag

MUTUALISM

av: Carina Kristoffersson, Julita Holmgren, Lina Benson, Robert Engelberg och John Pared

Det var en gång en älg som hette Ture som bodde på Isle Royale som är en ö i Lake Michigan. Ture hade det så bra, så bra. Han kunde äta, sova och leka när helst han ville. Ture hade även börjat få många kompisar. Det tyckte han var väldigt roligt för då slapp han att vara ensam.

En sommar var det så fint väder att det inte regnade på hela sommaren. Ture och hans kompisar halte Helge, lille Erland och blinde Bertil solade och badade hela sommaren. Men eftersom det inte regnade på hela sommaren så fanns det mindre och mindre mat att tillgå. Nu började Ture och hans kompisar bråka om den lilla mat som fanns. Det slutade så illa att Ture inte pratade med sina kompisar mer.

Efter den sköna sommaren kom en mycket kall vinter. På grund av matbristen så hade inte Ture samlat på sig så mycket fett, så han frös hela tiden. Dessutom så gjorde kylan så att vattnet blev till is i hela sjön runt om ön. Nu började vargarna komma till ön för att hitta något att äta denna kalla vinter. Det fanns gott om mat till vargen Verner och hans kompisar. Nu upptäckte Ture att alla hans kompisar hade blivit uppätta av vargarna. Till en början så brydde han sig inte så mycket om det, eftersom de i alla fall inte hade pratat med varandra på ett tag, men efter ett tag så började han få långtråkigt, vem skulle han nu leka med?

Ture hade sett ett par älgar längre bort i en annan skog när han hade gjort en utflykt dit en gång. Då hade han inte vågat gå bort och fråga om de skulle leka, men nu tog han mod till sig, packade en matsäck och begav sig dit.

När han väl var framme så såg han en ensam älg. Så han gick bort och presenterade sig. Älgen, som såg lite ledsen ut, sa att han hette starke Adolf och att hans kompisar hade blivit uppätta av vargarna, så han hade inte heller någon att leka med. Då berättade Ture att samma sak hade hänt honom. Ture och Adolf blev nu de bästa av vänner. De lekte och hade det roligt dagarna i enda. Efter den kalla vintern så kom sommaren, men den här sommaren så räckte maten till både Ture och Adolf, så de hade ingenting att gräla om.

En dag mötte Ture och Adolf vargen Verner. Verner ville bara tacka älgarna för att han fick stanna på ön och ta sig en munbit ibland så att han inte svalt ihjäl. Då sa Ture och Adolf i mun på varandra att det var minsan de som skulle tacka Verner. För nu hade de mat så att det räckte och ens kompisar kunde man lita på, till skillnad från förr. Nu fanns en vänner vid ens sida i vått och torrt.

REDAKTÖRER: STINA GUSTAFSSON, KARIN HARTMAN, NICK HOGGARD, CAROLINA HUSS, GRUPP 2

10 år sedan syndafloden

I år är det 10 år sedan polarisen började smälta och havsnivån steg. Den helt oväntade katastrofen kunde ingen förutse. Bara efteråt kunde man konstatera att strömmarna i de stora haven hade ändrat mönster och inte förmådde kyla ner jorden på samma sätt som tidigare. Vi visste redan innan att det inte var bra att bränna för mycket fossilt bränsle och hugga ner för mycket regnskog. Men att jordens klimat kunde ändra sig så plötsligt kom som en överraskning till och med för vetenskapsmännen. Idag i Aquaellt blickar vi tillbaka på det som hänt och rapporterar om hur långt vi kommit med arbetet att återställa jordens klimat. Sidan 5.

De stora projekten

Idag har vi kommit långt med projekt som skall återställa jordens klimat, men det kommer kanske ta 30 år innan de har någon effekt. De stora soldrivna maskinerna för att extrahera koldioxid från atmosfären har satts igång

och varje dag producerar tusentals ton kol för deposition under jorden. Samtidigt pågår projektet för att plantera regnskog överallt, bl.a. i Sverige. Sidan 7.

Trädgårdsspalten

Dags att börja skörda Mongongonötterna i Skåne, säger vår trädgårdsexpert Håkan Mull. Och se upp för schimpanserna, som kan komma in i trädgården och stjäla dina bananer. Sidan 22.

Peter Greenaway har redan gjort det

Det hundratal vattenprover från Skånes tidigare existerande åar har blivit dyrgräpar, svanen har åter vaknat till liv och dessa rum som överfylldes med vatten från Greenaways utställning "Flyga över vatten" (sept-2000) symboliserar mer än bara konst.

En berättelse som gav sken av Antikens Grekland men som i själva verket var en blick in i framtiden, i vår tid.

På vernissagen igår, tio år efter den explosionsartade vattennivåhöjningen hyllas konstnären som profet!

Som uppföljning visas nu hans nya utställning "Flyga under vatten" på "Space" i Lund. Vad har den att berätta om framtiden? Aquaellt har varit där. Kultur sidan 24

Väder:

Idag:
På

förmiddagen överhängande molnigt och solchanser framför allt för de västra delarna under

eftermiddagen. Temperatur upp till 28 ° C

I övrigt: Molnbyarna ökar och ger oss en ökat luftfuktighet. Förbered er på en regnig period. Sidan 32

Bomässan-23 - ett flytande mästerverk.

Årets bomässa slår stolt

upp portarna imorgon. Nytt för i år och det som har väckt mest

uppmärksamhet är den nya husbåten. Förutom den helt nya estetiska tappningen är båten även helt självförsörjande ur energisynpunkt. Solenergiplattan är framställd av Merca som är en av huvudsponsorerna. Sidan 31

VATTEN-O&S VINNER MARK

Förra årets pilotprojekt med lyckat resultat, blir nu en regelbunden happening. Nomineringarna pågår nu inför år 2026. Läs intervjun med den nya vattenpolostjärnan David Schwimmer. Sport Sidan 15

Nyfiken på vad som finns inunder?

Nu kan du åka med våra nya express u-båtar och uppleva havets hemligheter.

Endast 350 kr för 30 min! Vi tar dig till

lämningarna av forna kajplats Malmö.

Dagens rätt

Förrätt

Ekologisk morotssoppa med oststänger.

Huvudrätt

Örtmarinerad älgstek med potatis och rönnbärsgelé.

Dessert

Svensk äppelpaj med hemlagad gräddglass.

Morötterna är säsongsenliga och hittransporterade av bonden Olsson i hans rullebör, istället för via grossist i Jukkasjärvi. Osten är mjölkad från Yngves frigående getter och ystad i Ystad.

Älgen är lokalt kött. Skjuten under jaktsäsongen med armborst. Örterna är minsann självplockade i örträdgården. Potatisen är nyuppdagna ur landet som gödslas med urinet från separationstoaletten. Därmed stannar en del av näringen inom systemet. Granngården bidrar med den fantastiska rönnbärsgelén i utbyte mot fekalier.

Under den gemensamma höstdagen har vi plockat äpplena. Även äpplena är lokala och icke besprutade. Genom att välja säsongsenlig frukt från närområdet minskas energiåtgången. Glassen är gjord på helgräddade och inga lightprodukter med energikrävande urfettningprocesser.

Mycket grönsaker används istället för kött eftersom det krävs mycket mindre energi. Då vatten kokas används alltid vattenkokaren istället för spisplattan. I den mån det går tillagas maten i micron eftersom ugnen är en sån gigantisk energibov.

Kalorier i maten: 1.200 kcal

Energiåtgång (muskelkraft och fossilt bränsle): 1.000 kcal

Dagens fel

Förrätt

Tomatsoppa med vitlökskrutonger

Huvudrätt

Kängurumedaljonger med avorioris och sju kontinenters svampsås.

Dessert

Tropisk fruktsallad.

Svenska tomater odlade i oljeuppvärmt växthus i Skåne och hittransporterad via grossisten i Jukkasjärvi. Vitlöken är odlad i Grekland och EU-kontrollerad i Bryssel. Sedan flygs den av skatteskal via Moskva till Portugal där krutongerna tillverkas.

Kängururna föds upp i Queensland, och slaktas och förpackas i New South Wales. Det frusna köttet tar vi direkt från frysen till ugnen och låter elen tina upp det. (Vi skulle kunna tina det energisnålt i kylan men det skulle ta för lång tid!) Vi använder den finaste avorioris från sydostasien. Vår stolthet är vår sås med svampar från sju kontinenter, inklusive morelsvampar odlade i växthus på Antarktis.

Fruktsalladen innehåller Sydamerikansk passionsfrukt, Nya Zeeländsk kiwi, Kinesisk litchiplommon, och Afrikanska Mongongonötter. Frukt är ju mest vatten i lyxförpackning vilket gör denna rätt speciellt exergislösande.

Våra kockar jobbar hårt och svettas för att du ska bli nöjd. (Köket blir så varmt av de gamla energislösande ugnarna att vi måste ha alla fönstren öppna.)

Kalorier i maten: 1.200 kcal

Energiåtgång (mestadels fossilt bränsle): 20.000 kcal